

۳۳ نکته در باره تشکیل (حرکت گذاری) در سؤالات عربی کنکور

در سؤالات کنکور سراسری در بخش « درک مطلب» دو سؤال از نه سؤال این بخش به حرکت گذاری «تشکیل» اختصاص دارد، برای پاسخ به این سؤال باید تسلط به حرکت گذاری فعل ها، اسم ها و حروف داشته باشیم و از طرف دیگر باید نقش های کلمات را در جملات بدانیم تا بتوانیم حرکت حرف آخر کلمات را تشخیص دهیم، لذا در این جاسعی شده است، موضوعاتی که در تشکیل اهمیت دارد به صورت فهرست وار ذکر شود که داوطلب بداند باید به چه نکاتی در تشکیل توجه ویژه داشته باشد. دانستن ترجمه عبارت نیز در حرکت گذاری می تواند خیلی مؤثر باشد. در این سؤالات بهتر است اول حرکت گذاری که به آن ها یقین داریم حداقل دو گزینه کنار بگذاریم و در مرحله بعد دو گزینه باقی مانده را مقایسه کنیم تا بتوانیم گزینه صحیح را تشخیص دهیم که این کار با ممارست و تمرین و تست زنی به دست می آید :

■ مواردی که باید در تشکیل به آن ها توجه کرد :

1- مضارع مرفوع: فعل مضارع در حالت عادی مرفوع است یعنی در صیغه ۱ و ۴ و ۷ و ۱۳ و ۱۴ حرکت ُ می گیرد و در ما بقی صیغه ها آخرش نون مفتوح (ن) در جمع یا نون مکسور (ن) در مثنی وجود دارد. مثال: یضربُ - یضربان - یضربون

۲ - مضارع مجزوم: اگر قبل از فعل مضارع حروف جازمه «لم، لماً، لام، امر، لای نهی و ادوات شرط» بود باید مضارع مجزوم باشد مثال: لم یضرب

3- مضارع منصوب: اگر قبل از فعل مضارع حروف جازمه «آن، لن، گی، اذن، ل، حتی» بود باید منصوب باشد. مثال: ان یضربَ

4- مجرور به حرف جر: اگر قبل از اسم یکی از حروف جر بیاید باید اسم مجرور باشد. مهمترین حروف جر: فی- الی- ب- ل- علی- عن- من- مُنذ- و او قسم- کَ و ■ بعد از او قسم، اسم به صورت مجرور می آید، چون او قسم از حروف جر است. ◀ مثال: والعصر، والفجر ■ باید دقت کنیم او قسم با حرف عطف یا حالیه اشتباه نکنیم: ◀ مثال برای او حالیه: جاء علی و هو راکب ◀ مثال برای او عطف: جاء علی و سعید ■ باید دقت کنیم اسم غیر منصرف بجای --- می گیرد. مثال: فی مساجدَ به جز مواردی که ال داشته باشد یا مضاف واقع شود. مثال: فی المساجد- فی مساجدَ نا

5- مبتدا: اسمی که در اول جمله بیاید غالباً مرفوع است مثال: التلمیذ فی المدرسه

6- خبر: اسمی که غالباً بعد از مبتدا می آید و مرفوع است. مثال: التلمیذُ شجاع ■ اگر عبارتی با شبه جمله شروع شود) جار و مجرور و یا ظرف) و بعد از آن اسمی مرفوع بیاید، آن شبه جمله خبر مقدم است و آن اسم، مبتدای مؤخر و مرفوع است. ◀ مثال: فی الدار رجلٌ (مبتدای مؤخر) عندی کتاب (مبتدای مؤخر)

7- اسم لای نفی جنس: اسمی که بعد از اسم لا می آید، مبنی بر فتح است. مثال: لا رجلٌ فی الدار

8- خبر لای نفی جنس که بعد از اسم می آید، مرفوع است. لا طیر اجملٌ من الطاووس

9- اسم ان (حروف مشبیه بالفعل): اسمی که بعد از حروف مشبیه بالفعل (ان- ان- کان- لکن- لعل- لیت) بیاید، منصوب است. ان الله علیم .

10- خبر ان (حروف مشبیه بالفعل): اسمی که غالباً بعد از اسم حروف مشبیه بالفعل و مرفوع است. ◀ مثال: ان الله علیمُ ■ اگر بعد از حروف مشبیه بالفعل، شبه جمله بیاید (جار و مجرور یا ظرف) خبر مقدم است و بعد از آن اسم حروف مشبیه بالفعل و منصوب می آید. ◀ مثال: ان فی الدار رجلاً

11- اسم کان (افعال ناقصه): اسمی که غالباً بعد از این افعال (کان- صار لیس- مادام- مازل- اصبح و.....) می آید، مرفوع است. مثال: کان الله علیماً

۱۲ --خبر کان (افعال ناقصه): اسمی که غالباً بعد از اسم این افعال می آید و منصوب است. مثال: کان الله علیماً ■ اگر بعد از افعال ناقصه شبه جمله بیاید (جار و مجرور یا ظرف)، خبر مقدم است و بعد از آن اسم افعال ناقصه و مرفوع می آید. ◀ مثال: کان فی الدار رجل

13-فاعل: اسمی مرفوع که معمولاً بعد از فعل می آید. مثال: جاء علی

۱۴ -مضاف الیه: رابطه دو اسم که به اسم دوم مضاف الیه می گویند و مجرور است. مثال: کتاب التلمیذ ■ باید دقت کنیم بعد از اسماء دائم الاضافه (کل- بعض-ذو- ذا- ذی- ابن- بنت- جمیع- مع- غیر- بعد- قبل- بین- تحت- امام- عند و...) مضاف الیه و مجرور می آید. مثال: بعض التلامیذ. ذو علم

15-فعل مجهول: حرکات فعل مجهول در ماضی: حرف عین الفعل مکسور و هر چه حرف متحرک قبل از عین الفعل، باید مضموم باشد و در مضارع مجهول: حرف عین الفعل مفتوح و حرف مضارعه مضموم است: مثال: استخرج ← استخرج - یستخرج ← یستخرج

16-نائب فاعل: بعد از فعل مجهول نائب فاعل و مرفوع می آید. مثال: ضرب علی

17-جمع مؤنث سالم: اسم جمع مؤنث سالم در حالت نصبی حرکت - و - نمی گیرد و باید دقت کنیم در حالت نصبی (مفعول- اسم ان- خبر کان و) اعرابش نیایی و فرعی است، یعنی به جایش - می گیرد. مثال رایت المسلمات - ان المسلمات .

18-اسم مقصور: باید دقت کنیم که اسم مقصور حرکت - نمی گیرد چون اعراب آن تقدیری و اگر در آخر اسم مقصور حرکت باشد، غلط است: مثال رایت موسی (غلط) ■ و در حالت نکره و بدون ال فقط تنوین- می گیرد: رایت فتی- جاء فتی- سلمت علی فتی

19- اسم منقوص: باید دقت کنیم که منقوص حرکت- نمی گیرد، چون اعراب آن تقدیری است و اگر در آخر - باشد غلط است مثال جاء القاضي (غلط) سلمت علی القاضي (غلط) ■ و در حالت نصبی مثل مفعول، اسم ان و اعراب آن اصلی است مثال: رایت القاضي ■ و در حالت نکره و بدون ال بجز در حالت نصبی که اعرابش اصلی است حرف «ی» حذف شده و اعراب- می گیرد. مثال: جاء قاض سلمت علی قاض. و رایت قاضیا

۲۰-مفعول: با توجه به قرائن جمله نوع مفعول را باید تشخیص (مفعول به- مفعول فیه- مفعول مطلق) که اعرابش منصوب است. مثال رایت التلمیذ (مفعول به)- ذهب الی المدرسة یوم الجمعة (یوم مفعول فیه) ضربت ضرباً شديداً (مفعول مطلق نوعی)

21-منادا: اگر کلمه بعد از منادا تنها باشد (چه نکره و چه معرفه) فقط حرکت- می گیرد یعنی مبنی بر ضم است و اگر مضاف به کلمه بعدی باشد- می گیرد. مثال: یا علی- یا تلمیذ- یا تلمیذ المدرسة. ■ لذا کلماتی مثل یا علی یا تلمیذ المدرسة و غلط است. ■ کلماتی که بعد از «ایها و ایتها می آید باید به صورت مرفوع باشد و اگر نباشد غلط است. ◀ مثال: ایها الناس

22-باید دقت کنیم کلمه ای که ال داشته باشد دیگر تنوین نمی گیرد، اگر با هم بیاید غلط است. مثال التلمیذ (غلط)

23-باید دقت کنیم اسم بعد از فعل نمی تواند- بگیرد، بلکه یا- می گیرد و یا- می گیرد، پس اگر- آمده باشد، غلط است (به جز جمع مؤنث سالم که نمی تواند- بگیرد و به جایش- می گیرد)

24-تشخیص من (حرف جر) و من (موصول، استفهام و شرطیه): (باید دقت کنیم که با توجه به قرائن جمله تشخیص دهیم که این کلمه «من» یعنی حرف جر است، یا «من» می دانیم که «من» حرف جر فقط بر سر اسم یا ضمیر می آید، و من شرطیه و استفهام در ابتدای جمله و من موصول در وسط جمله می آید، دقت در ترجمه هم راه گشا خواهد بود .

25-صفت: می دانیم صفت با موصوف خود که قبل از آن می آید، مطابقت می کند. التلمیذ الشجاع ■ رابطه صفت و مضاف الیه: گاهی میان صفت و موصوف فاصله می افتد و در این حالت مضاف الیه میان آن دو می آید ککه باید به حرکت گذاری آن بسیار دقت کرد. مثال: اشعة القمر الفضیة

26-اگر حرف جر «ل» بر سر ضمیر بیاید به صورت «ل» می آید. مثال: لهم- لک

27-حرف إن وقتی بعد از حرف جر و یا بعد از «مع» و وسط جمله یا بعد از فعل ماده «علم» بیاید، به صورت آن می آید ولی در ابتدای جمله یا بعد از فعل ماده «قول» بیاید، به صورت ان می آید. مثال: إن الله علیم- و اعلم أن الله عزیز حکیم. قال إنی مهاجر الی ربی- لأن - مع أن

28- باید دقت کنیم کلماتی که در گزینه های سوالات تشکیل می آید به ترتیب به کار رفتن در جمله در گزینه ها می آید و پس و پیش نمی آید و اگر کلمه ای شبیه به هم بود، باید دقت کنیم پس از کدام کلمه به کار رفته است. ◀ مثال: عین الصحیح فی التشکیل: «حب اهل البیت علامه حب الله» ۱- حُب - اهل- علامه- حُب ۲- اهل- البیت- حب- الله ۳- حُب- اهل- حب- الله ۴- البیت- علامه- حب- الله در سؤال بالا حب مبتدا - (اهل(مضاف الیه) - البیت(مضاف الیه)- علامه(خبر) - حب(مضاف الیه) - (الله(مضاف الیه))

29-باید دقت کنیم که اعراب کلمه معطوف یعنی کلماتی که پس از حروف عطف می آیند با اسم بعدی اعرابش یکی است. مثال: جاء علی و سعیدٌ - رأیت علیاً و سعیداً

۳۰ -باید دقت کنیم برخی از کلمات تنوین نمی گیرند، اگر تنوین بگیرند غلط هستند. الف- اسم غیر منصرف: مساجد- ایران ب- اسم ال دار :الکتاب ج- اسم مثنی: مؤمنان د- اسم جمع مذکر سالم: مؤمنون ه- اسمی که اضافه شده است: تلمیذ المدرسة

۳۱-به این جمله دقت کنید: «نظر فاطمة» در این عبارت فاطمة، حرکت می گیرد یا - یعنی فاعل است یا مفعول؟ باید دقت کنیم چون فعل مذکر است پس فاطمة فاعل نیست و مفعول است، لذا حرکت - می گیرد .

۳۲ -نکات تشکیل در «مستثنی» یعنی کلمه ای که بعد از الا قرار می گیرد: الف- اگر در جمله ای مثبت الا وجود داشت آن مستثنی تام است و اعراب بعد از الا حتماً منصوب است. مثال: جاء التلامیذ الا حمیداً ب- باید دقت کنیم در جمله منفی که فعل متعدی است، اگر قبل از الا مفعول بیاید بعد از الا فاعل می آید(مستثنی مفرغ) مثال: لایصلح الرعیة إلا العدل ج-باید دقت کنیم در جمله منفی که فعل متعدی است، اگر قبل از الا فاعل بیاید بعد از الا مفعول می آید.(مستثنی مفرغ) لم یقل المؤمنُ إلا الحق د - باید دقت کنیم در جمله منفی که افعال ناقصه وجود دارد و قبل از الا اسم افعال ناقصه بیاید بعد از الا خبر افعال ناقصه و منصوب می آید. لیس المفلحُ إلا الصادق

۳۳ -اگر پس از اسم اشاره اسم ال دار بیاید، اعراب اسم اشاره با اسم بعد از آن یکی است. یعنی اگر اسم اشاره فاعل باشد، اسم بعد از آن ضمه می گیرد. جاء هذا التلمیذُ، و اگر اسم اشاره مفعول باشد، اسم بعد از آن فتحه می گیرد. رایت هذا التلمیذ و اگر اسم اشاره اسم ان باشد، اسم بعد از آن فتحه می گیرد. إن هذا التلمیذ ، و اگر اسم اشاره نائب فاعل باشد اسم بعد از آن ضمه می گیرد. ضرب هذا التلمیذ. اگر اسم اشاره مجرور به حرف جر باشد اسم بعد از آن کسره می گیرد. من هولاء الطالب و نقش کلمه ی ال دار بعد از اسم اشاره اگر جامد باشد عطف بیان است و اگر مشتق باشد صفت است.